

17. POLETNE PARALIMPIJSKE IGRE KONČANE Drago Perko

Živa Lavrinc in Dejan Fabčič

Foto: Vid Ponikvar/Sportida

Zaključna prireditev je potekala v nedeljo, 8. septembra, pod geslom Paris est une fete (**Pariz je zabava**), dogajanje je popestrilo kar 24 najboljših francoskih DJ-jev, ki so jim prisluhnili zbrani parašportniki. Na igrah jih je bilo več kot 4400. Na zaključni prireditvi se je na štadionu zbralo kar 64.000 gledalcev, ki so zaploskali tudi predstavnikov 169 delegacij (168 nacionalnih komitejev in begunske paralimpijske ekipe), ki so se zvrstili v mimohodu zastav. **Slovensko zastavo sta nosila Živa Lavrinc in Dejan Fabčič, bronasta lokostrelca s tekme mešanih ekip.**

Na igrah so podelili **549 kompletov medalj**. Najbolj se je izkazala **Kitajska**, njene parašportnice in parašportniki so osvojili 220 medalj (94 zlatih, 76 srebrnih, 50 bronastih), sledijo ji **Velika Britanija** (124) in **ZDA** (105). Kolajne je osvojilo 85 držav, 65 pa vsaj eno zlato, vključno s **Slovenijo, ki se lahko pohvali z dvema odličjema: zlatom Frančka Gorazda Tirška** (zračna puška stoje) in **bronom dvojice Lavrinc&Fabčič**. S sedmimi zlatimi kolajnami je **junakinja iger kitajska plavalca Yuyan Jiang**.

»Vsi imamo skupno odgovornost, da izkoristimo zagon paralimpijskih iger v Parizu 2024, da naredimo svet okoli nas bolj vključujoč. Kakšna paralimpijska zapuščina bi bila to, ne samo za te športnike, ampak za **1,3 milijarde invalidov na svetu**, ki jih predstavljajo. Poleg 12 dni športa moramo podreti ovire, ki obstajajo v družbi. Invalidom moramo omogočiti in jih opolnomočiti, da se izkažejo zunaj igrišča, v izobraževanju, zaposlovanju, zabavi, vodenju, civilni

družbi—povsod! **Različnost in drugačnost nas ne smeta deliti,**« je v svojem govoru dejal Andrew Parsons, predsednik mednarodnega paralimpijskega komiteja.

Paralimpijsko zastavo je ob koncu dogodka pariška županja Anne Hidalgo predala Parsons, le ta pa županji naslednjega prireditelja Los Angelesa, Karen Bass. **18. poletne paralimpijske igre bodo 2028. v Los Angelesu (15.8. – 27.8. 2028), vmes pa nas čakajo že zimske igre: 14. zimske paralimpijske igre bodo 2026 v Milanu in Cortini d'Ampezzo (6.3 – 15.3. 2026).**

»Kot pri vsakih paralimpijskih igrah smo tudi letos posvetili več strani Sporočevalca temu dogajanju. Prejemniki medalj so zdaj v žarišču zanimanja javnosti. Kdaj bodo namenili svoj čas oddaji Odprta dlan, ki je že 28 let koncipirana za vsebine o invalidih in invalidnostih, pa vas bomo obvestili.«

DOSTOPNOST ZA GLUHE? MAR RES?

Boris Horvat Tihi

Slovenske novice (10.9.2024)

Foto: Boris Horvat Tihi

Se je pa na žalost še enkrat več pokazalo, da so vsi odgovorni in pristojni popolnoma pozabili na **nevidno invalidnost, na gluhe in naglušne gledalce**, ki za spremljanje in razumevanje TV oddaj **potrebujejo podnapise in tolmačenje v znakovnem jeziku.**

Niti ena oddaja, niti en prenos, niti ena podelitev, niti otvoritvena in niti zaključna slovesnost olimpijskih in paralimpijskih iger Pariz 2024 **ni bila dostopna gluhim in naglušnim gledalcem v Sloveniji.**

Organizatorji so celemu svetu omogočili dostopnost in razumevanje z angleškimi in francoskimi podnapisi, slovenskih ni bilo nikjer, pa ne zato, ker to ne bi bilo možno ampak zgolj zato, ker je večni izgovor vseh pristojnih in odgovornih, da ni finančnih sredstev kar je v bistvu še ena nacionalna sramota več za socialno državo saj še invalidske oddaje niso dostopne vsem invalidom, kaj šele vsa ostala TV produkcija.

In tudi zaradi takšnega mačehovskega odnosa države do lastnih invalidov z izgubo sluha smo v Sloveniji še zelo daleč od enakih možnosti in DOSTOPNOSTI ZA VSE.

POSPEŠUJEMO BRANJE Katarina Lukešević

Utrinki iz knjižnice v Naklem

Foto: S.B. – ZIFS 2024

Knjiga v roki jih je popeljala v čudoviti svet novega znanja. Na septembrskem srečanju ob knjigah v **Krajevni knjižnici Naklo**, je bila prisotna tudi dolgoletna izvajalka Simona, ki redno obiskuje svoje uporabnike posebnega socialnega programa **Veriga psihosocialne oskrbe in druženja** v Naklem. Simona svojo **ljubezen do knjig** prenaša tudi na vse svoje uporabnike. Najtežjim invalidom, in sicer glede na vrsto oviranosti (gibalno oviranim, slepim in slabovidnim, osebam z motnjo v duševnem razvoju), pa na glas prebere dnevni časopis ali kako poglavje ali več knjige, katero prebirajo skupaj.

PRISLUHNIMO TIŠINI: ZNAKOVNI JEZIK KOT OBVEZEN ŠOLSKI PREDMET Vlasta Tifengraber

Foto: Prisluhnimo tišini

Slovenski znakovni jezik bo končno dobil svoje mesto v šolskem sistemu. V noveli Zakona o osnovnih šolah, ki je bila sprejeta v začetku letošnjega leta, so zapisane tudi **pravice gluhih in naglušnih otrok**. **Učenje slovenskega znakovnega jezika** je po novem umeščeno v program osnovnošolskega izobraževanja. Novela zakona pa prinaša tudi druge novosti, med drugim uvedbo prvega tujega jezika v prvi razred, prenavo razširjenega programa, spremembe na področju izobraževanja na domu in nacionalnega preverjanja znanja. Več o **uvajanju in prenovi šolskega sistema** boste izvedeli v novi oddaji Prisluhnimo tišini.

Oddaja Prisluhnimo tišini bo na **sporedu v soboto, 14. septembra 2024, ob 15.25 uri na TV SLO 1.**

AMPUTIRANCEV NI STRAH ŽIVLJENJA

Katarina Lukešević

Franci Smrke

Foto: Radio Zeleni val

Če kdo pozna **življenje amputirancev**, je to gotovo **Franci Smrke**, podpredsednik **Društva amputirancev Slovenije**. Pred nekaj leti je zaradi komaj vidnega žulja na nogi prišlo do takšnega vnetja, ki je terjalo **amputacijo desne noge** pod kolenom, ali pa bi se **razvila smrtonosna gangrena**. Po medicinski in socialni rehabilitaciji na URI Soča, ni izgubil optimizma, ampak je sprejel invalidnost kot okoliščino, ki se ji potrebno prilagoditi.

V zanimivi oddaji **Odprta dlan** na **Radiu Zeleni val**, **4. septembra**, je z voditeljem oddaje Borutom Pogačnikom, Franci Smrke poslušalcem dal veliko informacij, ki jih prej gotovo niso poznali. Društvo ima namreč zelo zanimive posebne socialne programe, ki se razvijajo skozi vse leto. Čeprav imajo danes samo 250 članic in članov, pa vedo, da je v Sloveniji amputirancev še veliko več, zato vabijo vse tiste, ki še niso včlanjeni, da se jim čimprej javijo in tako najdejo tudi **oporo pri sprejemanju svoje telesne okvare**. Franci Smrke pa je imel več dela na upravni enoti, ko je moral poskrbeti za različne dokumente in se je prav čudil birokraciji, ki nima potrebne empatije do invalidov.

Da bi popestrili tovrstne oddaje, ki morda niso najbolj lahke za poslušanje zaradi informacij in pojasnil o posamičnih invalidnostih, pa smo uvedli tudi nagradna vprašanja, s katerimi dvigujemo prag poslušnosti naših oddaj širom po Sloveniji. V tej oddaji so bila vprašanja usmerjena v temo in vrsto invalidnosti, ki je bila v **amputaciji različnih telesnih okončin**. Potrebno je reči, da poslušalci radi prisluhnejo takšnemu načinu pristopa do malo težjih vsebin, saj so tudi dobro sodelovali pri odgovorih.

Verjetno vas zanima, kakšne so bile nagrade, ki so simbolične narave, vendar pa dovolj vabljuje, da pritegnejo pozornost. Franci Smrke namreč v **svojem prostem času tudi struži različne lesene skledice**, ki so velik hit in tako so bile njegove skledice tudi ena izmed nagrad. Druga nagrada pa je bila knjiga nekdanjega predsednika ZŠIS Ernesta Jazbinška o rehabilitaciji, ki spremlja invalida skozi vse življenje.

Da bi dosegli vse, ki se želijo **včlaniti v Društvo amputirancev Slovenije**, pa navajamo tudi njihov spletni naslov: <https://www.drustvo-amputirancev.si/> in e-pošto: info@drustvo-amputirancev.si.

Oddaja je dostopna v arhivu radia: <https://soundcloud.com/radiozelenival/odprta-dlan-franci-smrke-zivljenje-po-amputaciji>

HALO, ZIFS...?

Poberki iz dežurne svetovalne službe

Pokličite nas na 041 381 679, vse dni v tednu med 8.00 in 21.00 uro ali povprašajte na info@zifs.si.

Dežurna svetovalna služba Združenja Invalidov – Foruma Slovenije deluje neprekinjeno vse dni že od 20. marca 2020 naprej in je v tem času pomagala že več kot tisoč ljudem.

Poberek iz dežurne svetovalne službe:

- V Sporočevalcu smo že pisali o težavah otrok s posebnimi potrebami pri izobraževanju pri nas - v Sloveniji.

Te dni pa lahko beremo, kako brezčutno to obravnavajo v sosednji Hrvaški. Kot poroča, osrednji dnevnik Jutarnji list, vlada vsaj v Zagrebu popolna zmeda, tako da je ogromno otrok na začetku šolskega leta ostalo doma. V vrtec pa ne morejo več nazaj. Tako so na njihov prvi dan pouka v šolah v petek, 7. septembra, staršem nonšalantno sporočili: »Vaš sin je višek...« Višek česa? Nezaslišano!

Ni pa težav pri nabavi najsodobnejšega orožja, ki ni namenjeno ničemer dobremu, kot ubijanju. In to tistih, ki z vzroki vojn, nimajo ničesar. Zgodbe so povsod enake, skoraj iste...

- Poklicala nas je redna poslušalka naših oddaj za invalide na **Radiu Celje** pod naslovom **Sončni žarek**. Poslušalka sicer živi v **Celju**. Pohvalila je naše oddaje, ki jih tam izvajamo že 25 let. Mnenja je, da so te oddaje veliko prispevale k prepoznavnosti invalidov v naši družbi.

Zlasti še, ker ima sorodnika z motnjo v duševnem razvoju in meni, da so te osebe diskriminirane, ker jih javnost tudi na ta način prepozna.

POTREBUJEMO POZITIVEN PREMİK, ZA KATEREGA SMO ODGOVORNI PRAV VSI!

Nastja Slak

VABILO NA 1. POSVET FORUMA F3ŽO

18. september 2024 ob 10.00
Velika sejna dvorana Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana

Organizator:
f3žo
FESTIVAL ZA *Prežijo*
ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

POTRDITEV UDELEŽBE
do ponedeljka,
16. septembra

Vabljeni na brezplačen posvet! *Foto: F3ŽO*

Dolgotrajna oskrba in socialna varnost starejših bosta brez kadrov in družbene pomoči mrtva črka na papirju.

Vabimo vas na **posvet Foruma F3ŽO**, ki bo potekal kot **preddogodek 23. Festivala za 3. življenjsko obdobje**, in sicer v sredo, 18. septembra 2024, ob 10.00 v veliki sejni dvorani Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana. Zakon o dolgotrajni oskrbi starejšim omogoča, da zadnja leta preživijo v domačem okolju, a to zaradi neustrezno urejenih socialnih storitev in pomanjkanja kadrov pogosto ni mogoče. **O problemih smo slišali že veliko, čas je, da se začnemo pogovarjati o rešitvah!** Da sprejmemo in uveljavimo nove pristope, izboljšamo podobo socialnega varstva, približamo

poklic oskrbovalca mladim, rešimo težave nagrajevanja in pogojev dela, uredimo mentorstvo in konkretno povemo, kaj pričakujemo od posameznih institucij, da naredijo.

Sodelujoči na posvetu:

- **Vlasta Nussdorfer**, predsednica programskega sveta F3ŽO (moderatorica),
- **Simon Maljevac**, minister za solidarno prihodnost (uvodni nagovor),
- **Monika Ažman**, predsednica Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije,
- **Irena Ilešič Čujovič**, predsednica Sindikata zdravstva in socialnega varstva Slovenije, podpredsednica Konfederacije sindikatov javnega sektorja,
- **Andrej Štesl**, predsednik združenja direktorjev, članov SSZS.

Udeležba na posvetu je **brezplačna**. Vabljeni, da se posveta udeležite in v pogovoru aktivno sodelujete. Ker je prostor omejen, vas prijazno prosimo, da svojo udeležbo **potrdite do ponedeljka, 16. septembra**, na naslov nastja.slak@proevent.si.

DAN KRVNIH BOLEZNI – 21. SEPTEMBER Jožica Filipčič

Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije

DAN KRVNIH BOLEZNI - 21. 9. 2024

9.00 - 12.30: društvena info stojnica na Prešernovem trgu v Ljubljani „IZZIVI BOLNIKOV S KRVNIMI RAKI“
10.00: „SPREHOD V RDEČEM“ - voden pohod po zgodovinskih poteh Rimske Emone
12.30: druženje in skupinsko kosilo na ladjici po Ljubljani
15.00: predavanje Sanele Perescuitti (Banović), dr. med. „ZAUPANJE IN OPTIMIZEM“
16.00: predstavitev nove društvene publikacije Enverja Melkiča, dr. med. „VODNIK ZA BOLNIKE S PLAZMOCITOMOM“
20.00: osvetlitve znanih objektov v rdeče in foto natečaj „OSVETLIMO RDEČE, SKUPAJ PREMAGAMO KRVNE BOLEZNI“

Prijave na info@drustvo-bkb.si ali Alenki na 051 493 680 (delovni dan med 18. in 20. uro) od 30. 8. do 10. 9. 2024

September je posvečen ozaveščanju o krvnih rakih in krvnih boleznih

Foto: Društvo bkb

Humanitarno **Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije** svojim članom, bolnikom in njihovim svojcem že **29 let nudi različno podporo**, v sodelovanju z medicinskim osebjem pa tudi dodatno strokovno pomoč ter krepí odnos med bolnikom in zdravnikom, ki je zelo pomemben za uspešno zdravljenje. S številnimi aktivnostmi ob **Dnevu krvnih bolezni 21. septembra 2024** želijo še bolj osvetliti področje krvnih bolezni in njihovo zdravljenje ter še povečati podporo bolnikom.

Tega dne, 21. septembra, bo v Ljubljani na **Prešernovem trgu postavljena izobraževalno- informativna stojnica**: kjer se bodo obiskovalci lahko srečali in pogovorili z zdravniki s področja hematologije, onkologije in transfuziologije, v dopoldanskem času bodo izvedli redni mesečni pohod (voden pohod po poteh Rimske Emone) v Ljubljani »**POHOD V RDEČEM**«. V večernih urah pa bodo »**V RDEČEM**« **zasijali tudi nekateri prepoznavni objekti po Sloveniji**. Mesarski most v Ljubljani, grad v Murski Soboti in v Celju, knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu, Varna pot- stopnišče do Osnovne šole Marjana Nemca v Radečah, Mestna hiša v Ravnah na Koroškem, Gimnazija v Kranju, Ptuj – Mestna tržnica, Kamniti most v Škofji Loki, grad (ruševine) v Dravogradu, v Slovenj Gradcu – Kulturni dom, v Velenju – VISTA park, tržnica v Kočevju, občinska stavba v Postojni, spomenik na hribu Svoboda v Ilirski Bistrici, stavba MONG v Novi Gorici, ter fontana ob Glavnem trgu v Mariboru, tako kot številne druge eminentne zgradbe po svetu. Ozaveščanje bo ena ključnih aktivnosti 21. septembra na info-točki v Ljubljani. Potekalo bo pod sloganom »**IZZIVI BOLNIKOV S KRVNIMI RAKI**«. Predstavniki društva bodo skupaj z medicinskim osebjem s področja hematologije in onkologije od 9. do 12. ure vsem mimoidočim na voljo za pogovor o krvnih boleznih ter pripravljene razložiti vse podrobnosti krvnih

izvidov, obiskovalcem pa bo na voljo tudi tiskano gradivo in vodniki za bolnike. »Vabimo vas, da izkoristite izjemno priložnost za sproščen pogovor s strokovnjaki in z bolniki kar sredi Ljubljane«, nagovarja predsednica društva Jožica Filipič vse, ki imajo kakršno koli vprašanje glede krvnih bolezni.

Tudi tiskovna konferenca bo posvečena ozaveščanju o krvnih boleznih in izzivom bolnikov s krvnimi boleznimi. Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije sprotno sledi razmeram v zdravstvu in se odziva na izzive, povezane z dostopnostjo do zdravstvenih storitev, rehabilitacije in reintegracije, posebno pozornost pa posveča tudi ohranjanju doseženega zdravja in spremljanju poznih posledic zdravljenja. Na tem področju smo v društvu nedavno izdali dva zelo **odzivna vodnika za bolnike: Imunski sistem in krvne bolezni ter Pozen posledice zdravljenja rakavih krvnih bolezni**. Obe publikaciji sta dostopni tudi v digitalni obliki na društveni spletni strani: <http://www.drustvo-bkb.si/publikacije/vodniki-za-bolnike>.

DVAKRAT SENZORNO OVIRANI

Katarina Lukešević

Dr. Simona Gerenčer

Foto: Miha Fras

V nedeljski oddaji **Sončni žarek** na valovih **Radia Celje**, **8. septembra**, je v pogovoru z urednikom oddaj Borutom Pogačnikom, generalna sekretarka Združenja gluhoslepih Slovenije DLAN **dr. Simona Gerenčer**, govorila o ustanovitvi združenja, katerega 20. obletnico, bodo proslavili prihodnje leto ter posvetila veliko pozornosti tudi posebnim socialnim programom, ki jih v združenju izvajajo. Zlasti je pomemben program **Usposabljanja in socialne rehabilitacije** in **Osebnosti asistence**, ki ju izvajajo poleg številnih drugih.

Ne smemo pa pozabiti tudi **mnogih knjižnih izdaj**, ki jih je bilo že do lani več kot 40 in ta trend se nadaljuje tudi v letošnjem letu. To so zelo zanimiva **dela s področja gluhoslepote**, ki jih izdajajo na angleškem, danskem, srbskem in na drugih govornih področjih ter jih v združenju prevajajo ter izdajajo.

Združenje ima trenutno okoli 140 članov, vendar se ta številka praktično spreminja skozi leto. Po nekaterih demografskih ocenah standardov pojavljanja bolezni oziroma invalidnosti v svetu, pa je njihova ocena, da je takih oseb v Sloveniji skoraj 9.000.

Poseben **pomen komunikacije z gluhoslepo osebo** je tudi v metodi dela s posameznikom: ena na ena, ker drugače ni mogoče vzpostaviti komunikacije z osebo s takšno vrsto senzorne invalidnosti. Prva znanstvena monografija z naslovom **Osebe z gluhoslepoto in načini sporazumevanja**, ki jo je dr. Simona Gerenčer izdala leta 2011, je ostala še v spominu tudi nam v Združenju invalidov – Forumu Slovenije, saj smo takrat ob promociji te prve knjige tudi vodili tiskovno konferenco, ki je imela velik odmev v slovenskih medijih.

DO MONGOLIJE IN NAZAJ

Borut Pogačnik

Dr. Bogo Ferfila je ime, ki ga pozna skoraj vsak študent FDV-ja, pa tudi vsi tisti, ki jih zanimajo podrobnosti o državah sveta. Prepotoval je praktično ves svet in še tisto malo, kar ni, ga čaka v prihodnjih letih. Letos se je **odpravil v Mongolijo**, nekaj tednov pred našo predsednico države, zato smo ga naprosili, da nam zaupa nekaj bežnih utrinkov s svojega potovanja.

Konjske dirke v počastitev državnega praznika

Foto: osebni arhiv Bogomil Ferfila

Zadnjič ste nam zanimivo opisali križarjenje po Renu. Vendar pa to ni bilo edino vaše letošnje potovanje, ampak ste bili tudi v daljni Mongoliji. Iz kakšnih nagibov ste se odločili za to oddaljeno azijsko državo?

V prejšnjem pogovoru o križarjenju po Renu sem spregovoril tudi o svojih potovanjih in Zbirki Svet na dlani. Po 40 letih potovanj je na večini celin **ostalo le še malo držav, ki jih nisem obiskal** in popisal ter nato objavil v knjigi. Na Bližnjem in Daljnem vzhodu oziroma celotni Aziji je bila samo ena država, ki jo še nisem prepotoval – Mongolija. Zato je bilo treba najti samo ustrezen čas in za Mongolijo je to nedvomno poletje. Pozimi njene neskončne travnate stepe prekrije debela snežena odeja in temperature se spustijo do minus 40°C. Ker ima tipično celinsko podnebje, so poletja tudi vroča, a vseeno je pri plus 30°C nedvomno bolj prijetno kot pri minus 40°C.

Potovanje v Mongolijo gotovo zahteva tudi obširne priprave in predpriprave? Ste bili morda že prej kdaj tam?

Pred 35 leti sem s transibirsko železnico na poti v Peking prešel tudi preko dela mongolskega ozemlja. A to je bilo tudi vse. Ker pa sem pred sedanjim potovanjem v Mongolijo imel dovolj prostega časa, sem lahko podrobno proučil njene zemljepisne, zgodovinske, politične in družbenokulturne značilnosti ter tako pripravil pomemben del knjige o Mongoliji. Na potovanju in bivanju v tej državi sem nato posnel na stotine fotografij in zapisal vse popotniške vtise in zaključke. Priznati moram, da običajno zgodovinsko, politično in drugo analizo države naredim šele po opravljenem potovanju, a verjemite mi, da imaš od potovanja precej več, če informacije o državi dobiš pred potovanjem. Tako ti ni jasno samo glede vremena, cestnih, železniških, letalskih povezav, marveč tudi, kako in zakaj je država razvita ali nerazvita, kakšna je razlika med mestom in podeželjem, kaj ljudje spoštujejo in proslavljajo itd. Vse to mi je bilo pri Mongoliji jasno, ko sem potoval po tej zanimivi državi.

Iz zemljepisa v šolah se še spomnimo, da je v Mongoliji bilo nekoč veliko nomadskih plemen. Ali danes ta še obstajajo?

Mongolija je najredkeje poseljena država na svetu. Na 1 km² povprečno prideta dva prebivalca. Slovenija je npr. srednje gosto poseljena in na 1 km² pride 100 prebivalcev. Zaradi redke poseljenosti so v Mongoliji vedno obstajala

številna plemena, a vsa so mongolskega izvora. Tudi danes je večina prebivalcev Mongolov – okoli 85%. Nekaj je še Kozakov, Durvudov, Bajadov in drugih.

Čeprav – tu moramo sedaj vpeljati izjemno tragično značilnost mongolskega naroda. V neodvisni državi Mongoliji, ki jo vsi poznamo in domnevamo, da v njej prebiva velika večina Mongolov, živi samo 15% mongolskega naroda. 85 % jih prebiva v veliki sosedni Kitajski v njeni pokrajini Notranja Mongolija. Kitajska je hotela zasesti celotno Mongolijo in brez vojaške in politične podpore Sovjetske zveze Mongolije sploh ne bi bilo. Mongoli, ki živijo v Ljudski republiki Kitajski, imajo nekaj avtonomije, podobno kot drugi narodi, ki živijo v tej veliki državi. Kar pa zadeva mongolska plemena, je potrebno povedati, da je **veliki mongolski vojskovodja Džingiskan**, ki je živel v obdobju 1162–1227, uspel združiti vsa mongolska plemena. Tako je ustvaril strahovito armado, ki je pobila na milijone ljudi in zasedla celotno Azijo in vdrla tudi v Evropo. To je bil največji imperij v zgodovini sveta – samo Anglija je imela večjega, a je bil na več celinah in ne v enem kosu. Neverjeten dosežek za tako majhen narod, kot je mongolski.

Kip Džingiskana

Rokoborba Foto: osebni arhiv Bogomil Ferfila

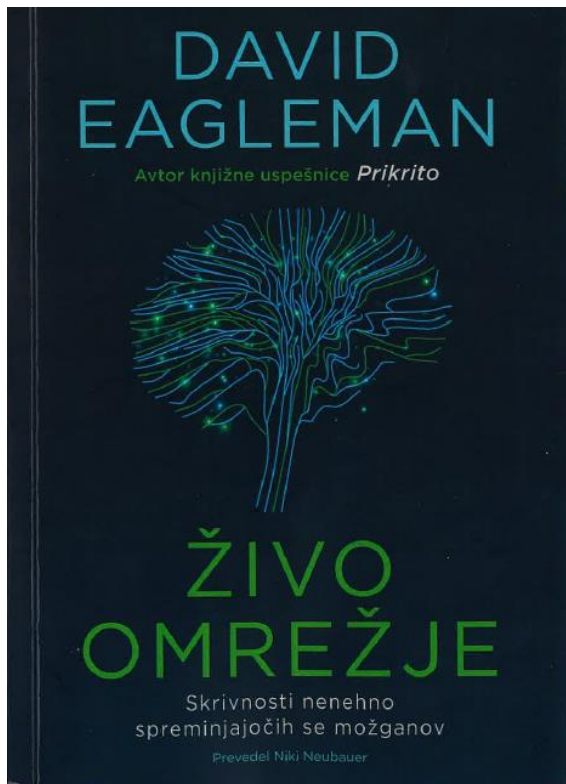
Mongoli so bili nekoč tudi zavojevalci in so se jih sosednja kraljestva in cesarstva precej bala. So današnji današnji Mongoli tudi tako krvoželjni?

V današnji Mongoliji **ni prav veliko ostankov njihove bojovite preteklosti**. A nekaj jih je. Džingiskana so si postavili za svoj osrednji zgodovinski, družbeni in tudi marketinški simbol, kar je na njegove dosežke logično. Postavili so mu največji kip na konju na svetu ter ogromen muzej. Vse v povezavi z njim, seveda, pripoveduje zgodbo mongolskih vojaških osvajanj, seveda v bolj prikriti obliki. Na mongolska osvajanja spominjajo tudi trije najbolj priljubljeni športi – lokostrelstvo, gojenje in tekmovanje s konji ter rokoborba. Vsa osvajanja so Mongoli opravili na konjih in z loki, rokoborbo pa je Džingiskan podpiral kot najboljši način priprave njegovih vojakov na boj.

Kako bi lahko na kratko opisali vse značilnosti Mongolije v današnjem času?

S padcem Sovjetske zveze, ki je ves čas držala svojo mogočno roko tudi nad mongolskim komunizmom, se začne obdobje neodvisne in demokratične Mongolije. Ker ima veliko premoga in rud, te izvažata na Kitajsko. Kar polovica prebivalcev **živi v glavnem mestu Ulan Batorju** in živi kar udobno, na nekako srednjem nivoju razvitosti. V majhnih mestih in na podeželju, pa je življenje precej bolj skromno. Ena tretjina prebivalcev se še vedno seli s svojimi čredami konj, kamel, jakov in drobnice med zimskimi in poletnimi pašniki. Živijo v tradicionalnih okroglih in koničastih šotorih imenovanih jurte. Politično in gospodarsko Mongolija ostaja stisnjena med Rusijo in Kitajsko, povezuje pa se tudi z Ameriko in zahodnimi državami in tako ohranja večjo mero samostojnosti.

KNJIŽNA NOVOST
NOVO UPANJE ZA SENZORNO OVIRANE
Borut Pogačnik

Založba UMco, strani 415, 26,90 eur

DR. DAVID EAGLEMAN (1971) je priznani nevrolog in danes eden najbolj aktivnih raziskovalcev delovanja človeških možganov. Na medicinski fakulteti Baylor v Houstonu vodi enega od tamkajšnjih znanstvenih laboratorijev. Njegove raziskave so bile do zdaj objavljene v najbolj prestižnih strokovnih revijah (med drugim tudi *Science in Nature*). Je avtor več odmevnih knjig, njegova tudi v slovenščino prevedena knjiga *Prikrito: neznano življenje človeških možganov* je prejela številna priznanja za eno najboljših znanstvenih knjig. *Živo omrežje* pa je bila tudi v izboru knjig za Pulitzerjevo nagrado na področju najboljših knjig stvarne literature.

Slika in tekst iz knjige Foto: ZIFS

Nedavno sem po radiu poslušal pogovor s profesorjem **dr. Zvezdanom Pirtoškom** prav v povezavi s to knjigo. In ker sem od **David**a Eaglemana, kar nekaj del prebral, in ker sva z Z. Pirtoškom že večkrat sodelovala na TVS in na radiu, sem si rekel, če on nekaj pohvali, pa že mora veljati. Tako sem se napotil v najbližjo knjigarno ter knjigo **Živo omrežje** kupil.

Za razliko od drugih Eaglemanovih knjig o možganih, pa ta opisuje neslutene prilagoditve možnosti naših sivih celic in celotnega telesa, ko se **človek rodi slep ali gluha** ali pa se mu to zgodi kdaj kasneje v poteku življenja. Biti ali postati **senzorni invalid ali oseba s senzornimi ovirami**, je verjetno ena najhujših ovir, ki je običajno ni mogoče preseči.

Na temelju številnih primerov dobrih praks ter v povezavi (tudi) z Umetno inteligenco, pa je že uspelo znanstvenikom uspešno nadomestiti ali izboljšati izgubljeno.

Ne bi si predstavljali, kako je naša plastičnost možganov sposobna prilagajanja, če se pojavijo zanimive znanstvene ideje. Teh pa je vsak dan več. Samo vprašanje časa, kdaj bosta vid in sluh popolnoma nadomeščena z dosežki najbolj naprednih tehnologij.

Čutilne zamenjave, priklic novih čutil, kako nevroni širijo svojo družbeno mrežo, pogled onstran sinaps, reševanje možganskega gozda itn., so naslovi podpoglavij, ki prinašajo nove rešitve, ne samo za **senzorne invalide**, ampak za vse tiste, ki bi radi plastičnost svojih možganov še izboljšali.

Zadnji del knjige govori o plastičnosti možganov ter o sposobnostih spominjanja in o različnih predpostavkah znanstvenikov v zadnjih desetletjih, katerih predpostavke se v večini primerov potrjujejo, vendar pa je plastičnost znanja o možganih tudi v tem primeru raznolika in pušča še veliko odprtih vprašanj, na katere se bo morda odgovorilo že v bližnji prihodnosti.

DNEVI POKLICNE IN ZAPOSLOTVENE REHABILITACIJE 2024

SPOŠTOVANE, SPOŠTOVANI!

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS – Soča in Združenje izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije v Republiki Sloveniji konec septembra organiziramo 23. tradicionalne Dneve poklicne in zaposlitvene rehabilitacije – REHA dneve, ki bodo 24. in 25. septembra 2024 v Kongresnem centru Portus (Hotel Slovenija), v Portorožu.

Glavna tema REHA dni 2024 bo »**ZAPOSLOVANJE IN DELO INVALIDOV TER POKLICNA IN ZAPOSLOTVENA REHABILITACIJA**«.

Reha dnevi 2024

Foto: ZIZRS

Na izobraževalnih dnevih bomo predstavili **različne izkušnje pri zaposlovanju in delu invalidov v povezavi s poklicno in zaposlitveno rehabilitacijo**, ki skupaj omogočata sistemsko in celovito reševanje problematike zaposlovanja invalidov ter njihovo reintegracijo (vrnitev) na trg dela. Pri poklicni in zaposlitveni rehabilitaciji je cilj, da se invalida usposobi za ustrezno delo, se zaposli, zaposlitev zadrži in v njej napreduje ali spremeni svojo poklicno kariero oziroma usposobi za opravljanje istega poklica ali za drug poklic ali delo. Prav tako bomo predstavili različne vsebine s katerimi bomo udeležence izobraževalnih dni seznanili z drugimi aktualnimi vsebinami s katerimi bomo prispevali k njihovem strokovnemu, kariernemu in osebnemu razvoju. Vse z namenom večje strokovne usposobljenosti za delo z in za invalide. (vir: Združenje izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije v RS)

Prvi dan REHA dni bo zato namenjen delu v delovnih skupinah, kjer bomo v povezavi z glavno temo podrobno razpravljali:

- o merilih in kriterijih za ocenjevanje invalidnosti in pridobitev pravice do storitev zaposlitvene rehabilitacije,
- ocenjevanju delovne učinkovitosti za zaposlene invalide,
- ter podporni in zaščitni obliki zaposlovanja invalidov.

Drugi dan REHA dni bo namenjen predstavitvi različnih vsebin s katerimi bomo udeležence izobraževalnih dni seznanili z novostmi na zakonodajnem področju ter drugimi aktualnimi vsebinami s katerimi bomo prispevali k njihovem strokovnemu, kariernemu in osebnemu razvoju. Predstavljeni bodo tudi dosedanja rezultati nekaterih razvojnih projektov s področja zaposlitvene rehabilitacije in zaposlovanja invalidov.

V okviru izobraževalnega srečanja bomo tudi letos podelili letne nagrade delodajalcem za dobro prakso pri zaposlovanju invalidov na podlagi javnega natečaja. Prejemnikom bodo podeljene listine **INVALIDOM PRIJAZNO PODJETJE**. Listino podeljuje minister, pristojen za invalidsko varstvo.

Prijava udeležbe je možna preko [spletne prijavnice \(https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf_m0_5oMVi2ggB-10vAfe2U3wR9Hzg_xW9zwpvuw910RTAA/viewform?vc=0&c=0&w=1\)](https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf_m0_5oMVi2ggB-10vAfe2U3wR9Hzg_xW9zwpvuw910RTAA/viewform?vc=0&c=0&w=1), in sicer najkasneje do **20. septembra 2024**, oziroma do zapolnitve mest. (vir: ZIZRS)

INPLANINCEM PRIZNANJE ZA POSEBNE DOSEŽKE Jurček Nowakk

Priznanje za posebne dosežke

Skupina prostovoljcev

Foto: arhiv inPlaninec

Projekt **inPlaninci po Slovenski planinski poti** je dobil priznanje za posebne dosežke, ki ga v okviru natečaja Naj prostovoljec leta 2023 podeljuje Mladinski svet Slovenije. Projekt je prejel priznanje zaradi celostnega namena in ustvarjanja vključujočega okolja, ki **posameznikom z ovirami** ter posebnimi potrebami omogoča enakovredno sodelovanje v planinskih dejavnostih. Poleg uspešnih pohodov je projekt doprinesel tudi k razumevanju pomena vključevanja in gibanja, so zapisali v obrazložitvi.

V odboru inPlaninec poudarjajo, da skupnost inPlaninec združuje ljudi vseh starosti in sposobnosti ter **spodbuja prostovoljstvo, pohodništvo, plezanje in druge oblike aktivnosti v gorah**. Cilj je omogočiti vsem posameznikom, ne glede na njihove osebne okoliščine, dostop do gora, kjer lahko uživajo v druženju, telesni dejavnosti in naravi.

Pojem inPlaninec **zajema invalide, osebe s posebnimi potrebami (OPP) in neinvalidne**, od najmlajših do poznih let. Vsi skupaj tvorijo skupnost inPlaninec. Posamezni inPlaninec pa lahko deluje v različnih vlogah: kot prostovoljec, spremljevalec, pohodnik, planinec, plezalec.

Projekt inPlaninci po Slovenski planinski poti je zahteval natančno načrtovanje in koordinacijo aktivnosti. Prvi korak so na poti do Mariborske koče na Pohorju naredili 8. februarja 2020, zadnjo etapo so na Debelem rtiču zaključili 23. septembra lani. Število udeležencev je naraščalo iz pohoda v pohod, skupaj se je na posameznih etapah zvrstilo okoli 500 inPlanincev.

Projekt je bil v celoti **izpeljan s prostovoljskim delom**. Prostovoljci in prostovoljke so bili vključeni v vse faze projekta. Poudariti je potrebno, da so bili prostovoljci tudi invalidi/OPP, ki so doprinesli tako v fazi načrtovanja kot pri izvedbi projekta in so, ko je bilo to možno, nudili podporo na pohodu.

Priznanje projektu so podelili na 9. septembra 2024 na zaključni prireditvi natečaja **Prostovoljec leta 2023** na Brdu pri Kranju. Mladinski svet Slovenije (MSS) je že dvaindvajsetič podelil priznanja v natečaju in pripravil zaključno slovesnost, ki jo je gostila **predsednica RS dr. Nataša Pirc Musar**. Podelitev je povezoval **Toni Cahunek**, za glasbeno popestritev pa je poskrbela acapella skupina Bassless. Ob prejetju priznanja so člani odbora inPlaninec izrazili svoje občutke, ponos in hvaležnost.

Priznanje za posebne dosežke MSS za leto 2023 je tako priznanje celotni skupnosti prostovoljcev, ki so skozi projekt inPlaninci po Slovenski planinski poti dokazali, da je s predanostjo in sodelovanjem **mogoče premikati meje - ne le v gorah, ampak tudi v življenju**.

IZZIVI BOLNIKOV S KRVNIMI RAKI Vanja Badovinac in Sergeja Širca

Omizje

Foto: Miran Juršič

Ob mednarodnem mesecu ozaveščanja o krvnih rakah, ki ga vsako leto obeležujemo v septembru, sta Slovensko združenje bolnikov z limfomom in levkemijo, L&L, in Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije skupaj z zdravstvenimi strokovnjaki opozorila na **aktualne izzive bolnikov s krvnimi raki**.

Čeprav zdravstvena obravnava hematološko-onkoloških bolnikov po dostopnosti do strokovno priporočenih terapij Slovenijo uvršča med razvitejše države v Evropi, se bolniki na poti diagnostike, zdravljenja, celostne rehabilitacije in reintegracije v poklicno in socialno življenje v praksi spoprijemajo s številnimi izzivi.

Izpostavili so predvsem dostopnost zgodnje diagnostike, ohranitev doseženega standarda zdravstvene oskrbe, pomen podpore skupnosti, sistemsko ureditev celostne rehabilitacije, ki mora vključevati tudi reintegracijo v poklicno in socialno življenje, ter vzpostavitev dostopne paliativne oskrbe.

Strokovnjaki pa so v mesecu krvnih rakov opozorili predvsem na resne kadrovske težave, ki jim onemogočajo strokovno delo. Zaradi pomanjkanja medicinskih sester so na Kliničnem oddelku za hematologijo UKC Ljubljana tako začasno zaprli intenzivno enoto, saj oddelku po sistematizaciji primanjkuje kar četrtnina medicinskih sester in bolničarjev.

Omejen dostop do osebnih zdravnikov, dolge čakalne dobe na specialistične preglede, pomanjkanje hematologov, onkologov, medicinskih sester in drugih zdravstvenih sodelavcev, slaba digitalna pismenost bolnikov ter nezadostna ozaveščenost posameznikov otežujejo zgodnje odkrivanje krvnih rakov, opozarja **predsednica Društva bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije Jožica Filipčič**: »V zadnjih letih ugotavljamo, da je dostop do osebnih zdravnikov precej omejen. Ker bolniki ob prvih simptomih zaradi strahu in nepoznavanja le-teh tudi sami pogosto odlašajo z obiskom zdravnika, se lahko postavitve neke diagnoze zavleče tudi za nekaj mesecev. To lahko vodi v težje zdravljenje, slabši odziv na zdravljenje in dostikrat v slabše preživetje. Ko bolniki vendarle pridejo do specialistov, pa se srečujejo z dolgimi čakalnimi dobami, ki se iz leta v leto daljšajo, spreminjajo se tudi stopnje nujnosti napotitev in posledično dostop do specialistične obravnave. Veliko bolnikov je zato primoranih v samoplačniške storitve in če vemo, da veliko ljudi prejema minimalne prihodke, to nujno povzroča neenakosti v zdravju.«

Dostopnost avdiovizualnih medijskih storitev: Analiza stanja in praktične rešitve,

ki ga pripravlja Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (ZDGNS) v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo RS. Posvet bo potekal v sredo, 2. 10. 2024, ob 9. uri v veliki sejni sobi Ministrstva za kulturo, Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana.

Posvet bo potekal v dveh delih

Foto: ZDGNS

V prvem delu posveta **Dostopnost avdiovizualnih medijskih storitev: Analiza stanja in praktične rešitve** v sredo, 2. oktobra 2024, ob 9. uri bomo predstavili raziskave in poročila o dostopnosti medijev ter primerjavo stanja dostopnosti v Sloveniji z drugimi državami.

Sledila bo predstavitev inšpekcijskega nadzora Agencije za komunikacijska omrežja in storitve RS (AKOS) in dosedanjega stanja izvajanja načrtov za povečanje dostopnosti avdiovizualnih medijskih storitev (AVMS).

V drugem delu se bomo osredotočili na praktične rešitve in priporočila. Svoje prispevke bodo predstavili strokovnjaki in predstavniki različnih organizacij.

Program:

9.00–9.05 Uvodni nagovor: **Dr. Asta Vrečko**, ministrica za kulturo in **Mladen Veršič**, predsednik ZDGNS

9.05–10.30 Prvi sklop: Analiza trenutnega stanja dostopnosti

10.40–11.00 Odmor

11.00–12.15 Drugi sklop: Praktične rešitve in priporočila

12.15–13.00 Zaključna razprava

Za udeležbo na posvetu je **obvezna prijava**, in sicer najpozneje **do vključno petka, 27. septembra 2024**. Število mest je omejeno.

Prosimo vas, da se prijavite preko **prijavnice na spodnjem linku**:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScuRmibV9YNNV0lwaz0D2B2j75cop8D3p9eRdYVikb18eRtRqA/viewform?pli=1>

(vir: ZDGNS)

Sporočevalca izdaja Združenje invalidov – Forum Slovenije, Linhartova 3, p.p. 3534, 1116 Ljubljana

Glavni in odgovorni urednik: Borut S. Pogačnik

Tajnica uredništva: Katarina Lukešević

Telefon: 041/381-679; e-naslov: info@zifs.si

Mednarodna standardna serijska številka: ISSN 2630 – 3639

Z odločbo Ministrstva za kulturo z dne 16.12.2020 je elektronski medij »Sporočevalec« v razvidu medijev pod zaporedno številko 2378.

Uredniški odbor sestavljajo: Borut Sever (FIHO), Luka Pavlin (ZDSSS), Anton Petrič (ZDGNS), Jože Globokar (ZPS), Anja Pišlar (Zveza Sožitje), Pavel Kranjc (ZMS), Drago Perko (Zveza ŠIS – SPK), Jože Ocvirk (Društvo za zdravje naroda), Irena Vovk Terčič (Zveza Sonček so.p.), Niko Kostjukovskij (predstavnik bralcev)

Izhajanje revije podpira Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij in Ministrstvo za kulturo.